

TABLOU DE BORD ȘI POSIBILITATEA IDENTIFICĂRII ÎNTR-O FAZĂ INCIPIENTĂ A DEZECHILIBRELOR ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

Marius, Gust¹, Alina, Voiculeț²

Rezumat: La sfârșitul anului 2011, în Uniunea Europeană (Consiliul UE și Parlamentul European) au fost adoptate o serie de noi reglementări privind guvernarea economică, desăvârșind procesul început în anul 2010 de întărire a cadrului de monitorizare și de prevenire a dezechilibrelor macroeconomice, fiscale și a decalajelor de competitivitate între țările membre UE. În aceeași direcție, a întăririi supravegherii fiscale prevăzute de Pactul de stabilitate și creștere, merge și Tratatul privind stabilitatea, coordonarea și guvernarea în cadrul Uniunii Economice și Monetare, prin Compactul fiscal. Astfel, procedura privind dezechilibrele macroeconomice prevăzută în noua legislație impune ca o primă măsură realizarea unui tablou de bord format din 10 indicatori, care, în opinia inițiatorilor, dau posibilitatea identificării într-o fază incipientă a dezechilibrelor, atât a celor pe termen scurt, cât și a celor structurale, pe termen mai lung. Rapoartele Comisiei Europene și datele statistice pentru state membre UE din 2010 și 2011, indică faptul că în perioada ulterioară declanșării crizei a avut loc o ajustare pronunțată a dezechilibrelor externe, însă o serie de țări membre continuă să înregistreze valori superioare nivelurilor indicative din tabloul de bord.

Cuvinte cheie: Uniunea Europeană, tablou de bord, dezechilibre

Clasificarea JEL: E02, E60, O52

I. Introducere

Tensiunile financiare internaționale, generate de criza economică și financiară începută în 2007, au avut o tendință de ușoară aplatizare în cursul anului 2012, în raport cu anul anterior, iar în ultimele luni ale lui 2012 piețele financiare par a fi mult mai calme. Din păcate, dezechilibrele și cauzele crizei financiare și a tensiunilor care au însoțit-o nu au fost eliminate. Prin urmare, este destul de dificil de estimat dacă ne aflăm la capătul crizei financiare sau este o liniște dinaintea unei noi furtuni.

Aplatizarea tensiunilor de care vorbeam este consecința măsurilor adoptate de țările afectate, de ajustare a politicilor macroeconomice pentru asanarea efectelor crizei, de eliminare a dezechilibrelor interne. Totodată, cadrul de reglementare a fost atins și la nivelul organizațiilor și structurilor supranaționale, un bun exemplu în acest sens fiind Uniunea Europeană. În acest din urmă caz, măsurile adoptate au o triplă valență, (1) cresc gradul de convergență la nivelul acestei suprastructuri, (2) corectează anumite imperfecțiuni insuficient detectate sau luate în considerare de-a lungul perioadei în care a avut loc integrarea și, nu în ultimul rând, (3) elimină din dezechilibrele apărute în timp.

În același timp, efectele crizei financiare și economice, respectiv criza datoriilor suverane, a făcut necesară o regândire a cadrului de coordonare a politicilor economice ale statelor membre Uniunii Europene.

Astfel, la sfârșitul anului 2011, în Uniunea Europeană - Consiliul UE și Parlamentul European - au fost adoptate o serie de noi reglementări (formate din cinci regulamente și o directivă) privind guvernarea economică, desăvârșind procesul început în anul 2010 de întărire a cadrului de monitorizare și de prevenire a dezechilibrelor macroeconomice, fiscale și a decalajelor de competitivitate între țările membre UE.

Acesta cuprinde prevederi referitoare la întărirea regulilor de disciplină fi scală prevăzute în Pactul de stabilitate și creștere, dar și crearea unor mecanisme de prevenire și corecție a unor dezechilibre macroeconomice majore.

¹ Prof. univ. dr., Universitatea „Constantin Brâncoveanu” din Pitești, mariusgust@yahoo.com

² Lect. univ. dr., Universitatea „Constantin Brâncoveanu” din Pitești, alinav06@yahoo.com

II. Metoda de cercetare

Metodele de cercetare utilizate sunt: clasificarea, sinteza, analiza comparativă statică și dinamică, metodele inducției și deducției, reprezentarea grafică a evenimentelor și fenomenelor investigate. Parțial au fost utilizate și o serie de instrumente matematice și statistice, fiind însoțite de analize analitice deductive.

Totuși, lucrarea are un caracter calitativ, aceasta propunându-și mai degrabă o prezentare a instrumentului și nu o validarea a rezultatelor acestuia sau eventuala critică a tabloului de bord. Datele statistice utilizate au caracter oficial, fiind preluate din documente ale Uniunii Europene (cu suport în bazele Eurostat) și ale Băncii Naționale a României.

III. Locul tabloului de bord în noul cadru de supraveghere fiscală și macroeconomică al U.E.

Noul cadru (BNR, 2012, 1) este axat pe supravegherea fiscală și cea macroeconomică și vizează consolidarea Pactului de Stabilitate și Creștere (PSC). Acesta este detaliat la nivel de acte normative și componente în tabelul nr. 1.

Tabelul nr. 1. Noul cadru privind guvernanța economică în UE

Acte normative:	Componente:
1. Regulamentul (UE) nr. 1173/2011 privind aplicarea eficientă a supravegherii bugetare în zona euro	A. Întărirea cadrului existent de monitorizare și corectare a derapajelor fiscale: – componenta preventivă a PSC: statele membre trebuie să asigure îndeplinirea obiectivelor bugetare pe termen mediu în vederea asigurării sustenabilității finanțelor publice; în acest sens se are în vedere inclusiv stabilirea unui plafon maxim de creștere anuală a cheltuielilor publice; – componenta corectivă a PSC: demararea procedurii de deficit excesiv poate rezulta atât din depășirea limitei privind deficitul bugetar, cât și a celei referitoare la datoria publică; – cerințe minime ale cadrelor bugetare: țările membre trebuie să asigure îndeplinirea unor standarde minime privind cadrul fiscal.
2. Regulamentul (UE) nr. 1174/2011 privind măsurile de executare pentru corectarea dezechilibrelor macroeconomice excesive din zona euro	B. Introducerea procedurii privind dezechilibrele macroeconomice care are ca scop monitorizarea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice: – un sistem de monitorizare și avertizare timpurie (un set de indicatori stabiliți astfel încât să semnaleze posibilele derapaje macroeconomice). Comisia Europeană (CE) analizează setul de indicatori și redactează Raportul privind mecanismul de alertă pe baza analizei acestora. CE poate decide aprofundarea analizei pentru anumite zone de risc și poate propune măsuri statelor membre în cauză; – componenta preventivă constă în rolul CE de a putea decide emiterea de recomandări în fazele incipiente ale formării dezechilibrelor; – componenta corectivă constă în procedura privind dezechilibrele excesive care poate fi deschisă pentru statele membre pentru care sunt constatate derapaje macroeconomice grave. Statele membre în cauză trebuie să înainteze CE un plan cu măsuri de corectare a dezechilibrelor identificate.
3. Regulamentul (UE) nr. 1175/2011 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1466/97 al Consiliului privind consolidarea supravegherii pozițiilor bugetare și supravegherea și coordonarea politicilor economice	C. Introducerea unui sistem de întărire a noului cadru de măsuri prin aplicarea de penalități în caz de nerespectare a deciziilor Consiliului European sau CE atât în cazul monitorizării fiscale, cât și în cel al deschiderii procedurii de deficit excesiv sau a procedurii de dezechilibre excesive.
4. Regulamentul (UE) nr. 1176/2011 privind prevenirea și corectarea dezechilibrelor macroeconomice	
5. Regulamentul (UE) nr. 1177/2011 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 1467/97 privind accelerarea și clarificarea aplicării procedurii deficitului excesiv	
6. Directiva 2011/85/UE privind cerințele referitoare la cadrele bugetare ale statelor membre	

Sursă: prelucrat de autor după BNR – Raport asupra stabilității financiare, 2012, www.bnr.ro, pag. 17

Trebuie precizat că nu se schimbă standardele (criteriile) de referință privind indicatorii fiscali stipulate în Pactul de stabilitate și creștere, dar caracterul obligatoriu al atingerii acestor obiective a devenit mult mai pronunțat. Concret, au fost stabilite noi limite pentru ritmul de creștere a cheltuielilor publice și penalizări financiare în cazul în care un stat membru nu își respectă obligațiile. De asemenea, procedura de deficit excesiv poate fi declanșată și atunci când nu se atinge criteriul datoriei publice, chiar dacă deficitul bugetar este mai mic de 3 la sută din PIB.

În aceeași direcție, a întăririi supravegherii fiscale prevăzute de Pactul de stabilitate și creștere, merge și Tratatul privind stabilitatea, coordonarea și guvernarea în cadrul Uniunii Economice și Monetare, prin Compactul fiscal. Astfel, procedura privind dezechilibrele macroeconomice prevăzută în noua legislație impune ca o primă măsură realizarea unui tablou de bord, format din 10 indicatori, care, în opinia inițiatorilor, dau posibilitatea identificării într-o fază incipientă a dezechilibrelor, atât a celor pe termen scurt, cât și a celor structurale, pe termen mai lung.

Pe baza informațiilor din tabloul de bord, Comisia Europeană întocmește un raport privind mecanismul de alertă și poate recomanda, suplimentar, noi analize dacă consideră că se impune. Utilitatea acestor analize este aceea că pe baza lor se poate trece la declanșarea procedurii dezechilibrelor macroeconomice.

Selecția indicatorilor care au fost incluși în tabloul de bord s-a bazat pe patru principii (BNR, 2011, 2):

- (i) capacitatea și acuratețea în măsurarea dezechilibrelor macroeconomice și a pierderilor de competitivitate. S-au avut în vedere indicatori de monitorizare a echilibrelor externe, a competitivității și, respectiv, a echilibrelor interne;
- (ii) relevanța acestora de a semnaliza, cu exactitate încă dintr-o fază incipientă, eventuale dezechilibre și pierderi de competitivitate, optându-se pentru indicatori, atât de stoc, cât și de flux. Pentru fiecare dintre indicatori au fost stabilite praguri de alertă, având limite de atenționare care pe de-o parte să evite „alarmele false”, iar pe de altă parte să prevină semnarea cu întârziere a tensiunilor;
- (iii) capacitatea indicatorilor de a comunica dezechilibrele macroeconomice și a pierderile de competitivitate, principiu care explică de ce numărul indicatorilor ce formează tabloul de bord este limitat la numai 10 și, totodată, care să permită folosirea unor metode simple și transparente de prelucrare a datelor;
- (iv) calitatea statistică a indicatorilor, folosindu-se, în general, indicatori furnizați de Eurostat.

IV. Structura tabloului de bord

Indicatorii incluși în tabloul de bord sunt următorii (Tabelul nr. 2):

- **SOLDUL CONTULUI CURENT.** Acest indicator a fost inclus în tabloul de bord ca urmare a faptului că existența unui dezechilibru al contului curent este un efect al existenței și a altor dezechilibre în economie. Sunt citate cazuri în care niveluri ridicate ale deficitului de cont curent în anii de dinaintea crizei erau urmarea unor creșteri rapide a creditului sau existența unor dezechilibre la nivelul pieței interne ori aplicarea unor politici care limitează cererea internă și investițiile. Indicatorul se calculează ca o medie mobilă pentru ultimii trei ani a ponderii soldului contului curent (SCC) în produsul intern brut (PIB), după relația:

$$\frac{\left(\frac{SCC}{PIB}\right)_t + \left(\frac{SCC}{PIB}\right)_{t-1} + \left(\frac{SCC}{PIB}\right)_{t-2}}{3} \times 100$$

Intervalul optim de variație al indicatorului este cuprins între -4% și 6%.

- **POZIȚIA INVESTIȚIONALĂ INTERNAȚIONALĂ NETĂ.** Poziția investițională internațională netă este un indicator opozabil, în termeni de stoc, soldului contului curent.

O valoare negativă înaltă a poziției investiționale internaționale nete indică o îndatorare externă accentuată a economiei și de aici riscuri și vulnerabilități ridicate în ceea ce privește finanțarea externă sau refinanțarea datoriei pe piețele financiare externe. Suplimentar, o poziție investițională internațională netă negativă și ridicată, impune costuri mari (creșterea serviciului datoriei, prin dobânzile plătite la datoria externă) și, astfel, contribuie la menținerea unor deficite înalte de cont curent. Indicatorul se calculează ca pondere a valorii curente a poziției investiționale internaționale nete (PIIN) în produsul intern brut (PIB), după relația:

$$\frac{PIIN_t}{PIB_t} \times 100$$

Indicatorul este considerat critic atunci când valorile pe care le înregistrează sunt mai mici de -35%.

- CURSUL DE SCHIMB REAL EFECTIV CALCULAT PE BAZA INDICELUI ARMONIZAT AL PREȚURILOR DE CONSUM (IAPC). Acest indicator este semnificativ pentru schimbările de durată ale competitivității prin preț a unei țări față de principalii parteneri comerciali (principalele 35 de țări partenere ale UE). Trebuie menționat că, din motive ce țin de procesul de convergență nominală și reală, indicatorul în discuție are asociate limite de referință diferite pentru țările din zona euro (unde competitivitatea prin preț dintre aceste țări este mai apropiată) și pentru cele non-euro (în acest caz limitele de variație fiind mai ample, deoarece competitivitatea este mai scăzută în raport cu țările din zona euro). Indicatorul se calculează ca modificare relativă (față de valoarea înregistrată în urmă cu trei ani) a cursului de schimb real efectiv calculat pe baza indicelui armonizat al prețurilor de consum ($CSRE_IAPC_35$), modelul de calcul fiind:

$$\frac{(CSRE_IAPC_35)_t - (CSRE_IAPC_35)_{t-3}}{(CSRE_IAPC_35)_{t-3}} \times 100$$

Intervalul optim de variație al indicatorului este cuprins între $\pm 5\%$, pentru țările euro și $\pm 11\%$ pentru țările non-euro.

- COTA DE PIAȚĂ DEȚINUTĂ DE EXPORTURILE DE BUNURI ȘI SERVICII ALE UNEI ȚĂRI ÎN EXPORTURILE MONDIALE. Cota de piață deținută de exporturile de bunuri și servicii ale unei țări în exporturile mondiale face parte tot din categoria indicatorilor prin care se evaluează competitivitatea unei țări. De exemplu, scăderea indicatorului semnifică o reducere (pierdere) de competitivitate, cu urmări asupra soldului balanței comerciale și a contului curent. Indicatorul se calculează ca modificare relativă a cotei de piață deținută de exporturile de bunuri și servicii ale unei țări (EBSX) în exporturile mondiale (EBSM), față de nivelul înregistrat în urmă cu cinci ani, după relația:

$$\frac{\left(\frac{EBSX}{EBSM}\right)_t - \left(\frac{EBSX}{EBSM}\right)_{t-5}}{\left(\frac{EBSX}{EBSM}\right)_{t-5}} \times 100$$

O scădere a indicatorului, mai mare de 6% este considerată a fi critică.

Tabelul nr. 2. Indicatorii care compun Tabloul de bord

INDICATORI CARE MĂSOARĂ DEZECHILIBRELE INTERNE						
INDICATOR	INDICELE PREȚURILOR LOCUINȚELOR	DATORIA SECTORULUI PRIVAT, CA PROCENT ÎN PIB	RATA ȘOMAJULUI	DATORIA SECTORULUI PRIVAT, CA PROCENT ÎN PIB	DATORIA SECTORULUI PUBLIC, CA PROCENT ÎN PIB	DATORIA TOTALĂ A SECTORULUI FINANCIAR AL ECONOMIEI
SURSA DATELOR	EUROSTAT	EUROSTAT (conturile naționale)	EUROSTAT	EUROSTAT (conturile naționale)	EUROSTAT	EUROSTAT (conturile naționale)
PRAGURI INDICATIVE ALE INDICATORILOR	+6%	+15%	+10%	160%	+60%	16,5%
INDICATORI CARE MĂSOARĂ DEZECHILIBRELE EXTERNE ȘI COMPETITIVITATEA						
INDICATOR	PONDEREA ÎN PIB A SOLDULUI CONTULUI CURENT	PONDEREA ÎN PIB A POZIȚIEI INVESTIȚIONALE INTERNAȚIONALE NETE	CURSUL DE SCHIMB REAL EFECTIV CALCULAT PE BAZA INDICELUI ARMONIZAT AL PREȚURILOR DE CONSUM (IAPC)	COTA DE PIAȚĂ DEȚINUTĂ DE EXPORTURILE DE BUNURI ȘI SERVICII ALE UNEI ȚĂRI ÎN EXPORTURILE MONDIALE	COSTUL UNITAR NOMINAL CU FORȚA DE MUNCĂ	
SURSA DATELOR	EUROSTAT (balanța de plăți)	EUROSTAT (balanța de plăți)	Directoratul general pentru afaceri economice și financiare	EUROSTAT (balanța de plăți)	EUROSTAT (conturile naționale)	
PRAGURI INDICATIVE ALE INDICATORILOR	-4/+6%	-35%	+/-5% Zona Euro +/-11% Zona non Euro	-6%	+9% Zona Euro +12% Zona non Euro	

Sursă: European Commission – European Economy. Scoreboard for the surveillance of macroeconomic imbalances - Occasional Papers 92, february 2012, ec.europa.eu/economy_finance/publications, pag. 23

- **COSTUL UNITAR NOMINAL CU FORȚA DE MUNCĂ.** Costul unitar nominal cu forța de muncă este un alt indicator din zona prin care se apreciază competitivitatea unei țări. Indicatorul permite aprecieri asupra costurilor legate de forța de muncă, în special, dar și aprecieri legate de productivitatea muncii. Ca și indicatorul precedent, costul unitar nominal cu forța de muncă are alocate în tabloul de bord valori referențiale diferite între zona euro și cea non-euro, pentru a putea analiza coerent acomodarea procesului de egalizare a prețurilor factorilor de producție între cele două categorii de state. Sunt apreciate negativ creșterile care depășesc 9% pentru țările euro și, respectiv, 12% pentru țările non-euro. Indicatorul se calculează ca modificare relativă a costului unitar nominal cu forța de muncă (CUNFM), față de nivelul înregistrat în urmă cu trei ani, după relația:

$$\frac{(CUNFM)_t - (CUNFM)_{t-3}}{(CUNFM)_{t-3}} \times 100$$

- **INDICELE PREȚURILOR LOCUINȚELOR.** Multe din crizele financiare din ultimii 100 de ani au fost precedate de explozii ale prețurilor pe piețele imobiliare naționale, iar cum în prezent trăim într-o economie globală, acestea se repercutează rapid și în alte țări. La fel, prezenta criză financiară globală, încă în desfășurare, a avut printre altele ca motor principal tensiunile acumulate pe piața imobiliară. Astfel, dinamici mari ale indicelui prețurilor locuințelor pot prevesti o serie de dezechilibre economice și în același timp pot genera altele noi. Indicatorul se calculează ca modificare relativă a indicele prețurilor locuințelor (IPL) deflatat (DEFLATOR), față de nivelul înregistrat în anul anterior, după modelul:

$$\frac{\left(\frac{IPL}{DEFLATOR}\right)_t - \left(\frac{IPL}{DEFLATOR}\right)_{t-1}}{\left(\frac{IPL}{DEFLATOR}\right)_{t-1}} \times 100$$

Limita maximă acceptabilă pentru creșterile anuale de preț ale locuințelor este de 6%.

- **DATORIA SECTORULUI PRIVAT, CA PROCENT ÎN PIB.** Datoria sectorului privat a fost un subiect mai puțin analizat din perspectiva dezechilibrelor macroeconomice ale unei țări, dar și ca vulnerabilitate a acesteia. Totuși actuala criză, prelungirea ei, transformarea ei dintr-o criză financiară privată într-una a datoriilor suverane (datorită implicării statelor în refinanțarea unor datorii private), impune monitorizarea permanentă a nivelului datoriei private. Aceasta pentru că volume excesive ale îndatorării cresc riscurile instabilității financiare și a creșterii economice. Deși nu există valori de referință pentru nivelurile datoriei private, niveluri mari ale acestuia fragilizează sectorul privat, conduc la creșteri ale costurilor financiare ale firmelor, conduc la menținerea unor rate ridicate ale dobânzii pe piețele financiare și încetinesc investițiile. Indicatorul se calculează ca pondere a datoriei sectorului privat (DSPR) în produsul intern brut (PIB), după relația:

$$\frac{DSPR_t}{PIB_t} \times 100$$

Tabloul de bord consideră acceptabilă o valoare de maxim 160% a ponderii datoriei sectorului privat în PIB.

- **FLUXUL CREDITELOR ACORDATE SECTORULUI PRIVAT, CA PROCENT ÎN PIB.** Fluxul creditelor acordate sectorului privat este un indicator auxiliar pentru analiza datoriei private, o bună parte din datoria privată având originea în sectorul bancar. Literatura de specialitate, a dovedit empiric că fluctuațiile ample ale activității de creditare pot fi asociate cu o incidență mare a crizelor, considerându-se că extinderea rapidă a creditului este unul dintre cei mai buni predictorii de crize financiare sau bancare, atât în economiile emergente, cât și în cele avansate. De asemenea, se susține că o creștere a

creditului acordat de bănci agenților privați este un bun indicator pentru măsurarea vulnerabilității sistemului bancar, expansiunea rapidă a împrumuturilor bancare fiind asociată cu o scădere a standardelor de creditare (Comisia Europeană, februarie 2012, 3). Indicatorul se calculează raportând fluxul noilor credite și titluri sub formă de obligațiuni (FCASP) primite, respectiv, emise de către sectorul privat al economiei la produsul intern brut (PIB). Creșterile de până la 15% sunt considerate ca acceptabile. Relația de calcul a indicatorului este:

$$\frac{FCASP_t}{PIB_t} \times 100$$

- DATORIA SECTORULUI PUBLIC, CA PROCENT ÎN PIB. Din punct de vedere tehnic indicatorul datoria sectorului public permite aprecierea poziției nesustenabile a finanțelor publice ale unui stat. Trebuie menționat că includerea acestui indicator în tabloul de bord nu vizează analiza specială a datoriei sectorului public, ci doar conturarea unei imagini generale asupra îndatorării. Aceasta pentru că vulnerabilitățile și riscurile asociate îndatorării sectorului public sunt monitorizate prin Pactul de stabilitate și creștere (BNR, 2011, 4). Indicatorul se calculează prin raportarea datoriei sectorului public (DSPB) la produsul intern brut (PIB), modelul de calcul fiind:

$$\frac{DSPB_t}{PIB_t} \times 100$$

Mărimea indicatorului rămâne la standardul recunoscut și acceptat de UE de maxim 60%.

- RATA ȘOMAJULUI. Rata șomajului indică dezechilibrele de pe piața muncii, iar includerea indicatorului în tabloul de bord se justifică prin aceea că valorile mari, pentru o bună perioadă de timp, semnalează că în economie alocarea resurselor se face defectuos și că există probleme de ajustare a economiei. Indicatorul se calculează ca medie mobilă a ratei șomajului (RS) înregistrată în ultimii trei ani, relația de calcul fiind:

$$\frac{(RS)_t + (RS)_{t-1} + (RS)_{t-2}}{3} \times 100$$

Valorile acceptabile sunt de până la 10%.

Designul tabloului de bord a fost modificat în cursul anului 2012, prin introducerea unui al unsprezecelea indicator, care să aibă în vedere sectorul financiar, în general și cel, bancar în special. Acest al unsprezecelea nou indicator inclus în tabloul de bord este DATORIA TOTALĂ A SECTORULUI FINANCIAR AL ECONOMIEI. Indicatorul se calculează ca modificare relativă față de anul precedent a obligațiilor/datoriilor (neconsolidate) pe care le are sectorul financiar, considerându-se drept critice acele valori ale indicatorului care depășesc 16,5%. Motivația modificării tabloului de bord, prin introducerea celui de al XI-lea indicator este apelul Consiliului și Parlamentului European de a lua mai bine în considerare sectorul financiar și, nu în ultimul timp, necesitatea de a monitoriza atent sectorul financiar, sector de la care a început criza.

V. Analiza informațiilor din tabloul de bord

Primul raport anual al Comisiei Europene referitor la mecanismul de alertă a fost dat publicității în februarie 2012 și a avut în vedere date statistice de până în 2010 (a se vedea datele din anul 2010 din tabelul 3). Au fost identificate 12 state membre a căror situație macroeconomică impune analize detaliate (Belgia, Bulgaria, Cipru, Danemarca, Finlanda, Franța, Italia, Regatul Unit, Slovenia, Spania, Suedia și Ungaria). Trebuie menționat că unele state membre, precum Grecia, Irlanda, Portugalia și România nu au făcut obiectul evaluărilor primului raport, întrucât acestea se găseau sub protecția unor programe de

monitorizare și finanțare derulate de UE și a FMI, beneficiind de o anumită supraveghere economică.

Al doilea raport anual al Comisiei Europene referitor la mecanismul de alertă, dat publicității în noiembrie 2012, consideră că este necesar să se analizeze în detaliu, în continuare, evoluțiile în privința acumulării de dezechilibre, dar și a riscurilor aferente, în special în 14 dintre statele membre: Belgia, Bulgaria, Danemarca, Spania, Franța, Italia, Cipru, Ungaria, Malta, Țările de Jos, Slovenia, Finlanda, Suedia și Regatul Unit. Cele 14 state membre, consideră Comisia, au provocări multiple și numeroase riscuri potențiale, inclusiv efectele de contagiune. De asemenea, Grecia, Irlanda, Portugalia și România, țări care sunt în curs de implementarea unui program de reforme negociate cu Comisia sunt sprijinite de asistență financiară externă (fiind sub supraveghere economică consolidată) și nu au fost examinate în raport.

Să observăm că numărul statelor cu riscuri a crescut de la 12 la primul raport, la 14 la cel de-al doilea, iar dacă adăugăm cele 4 state care sunt sprijinite prin programe de asistență financiară externă, rezultă că mai mult de jumătate din UE înregistrează vulnerabilități.

Primul raport, din februarie 2012 (Comisia Europeană, februarie 2012, 5) și cel de-al doilea raport, din noiembrie 2012 (Comisia Europeană, noiembrie 2012, 6) și datele statistice pentru state membre UE din 2010 și 2011 indică faptul că în perioada ulterioară declanșării crizei a avut loc o ajustare pronunțată a dezechilibrelor externe, însă o serie de țări membre continuă să înregistreze valori superioare nivelurilor indicative din tabloul de bord. În dinamică, se observă o anumită îmbunătățire a situației statelor membre UE, șapte state au înregistrat o scădere a indicatorilor critici și doar două creșteri (Ungaria și Olanda) ale acestora. Numărul statelor cu cele mai multe alerte (maxim 5 sau 6 indicatori la valori sub optime) este de șase: Irlanda, Grecia, Portugalia, Spania, Cipru și Slovacia.

Concret, se remarcă un nivel ridicat al pasivelor externe nete, care, la rândul lor, reflectă deficitele de cont curent persistente. Competitivitatea în scădere a statelor UE, ilustrată de dinamicile salariale mari, restrângeri ale cotelor de piață ale exporturilor și de tendința de apreciere a cursurilor de schimb efective reale în perioada de până la criză, a început să fie stopată, dar sunt încă numeroase țările UE care încă mai au nevoie de corecții importante. În privința dezechilibrelor interne, criza financiară și economică a determinat notabile procese de ajustare, precum încetinirea activității de creditare, corecții importante ale prețurilor activelor imobiliare, deși în anul 2010, țări ca Finlanda și Suedia aveau variații anuale reale ale prețurilor locuințelor peste valoarea de referință.

De asemenea se observă că îndatorarea atât a sectorului privat, cât și a celui public reprezintă una din vulnerabilitățile statelor membre UE (17, respectiv, 14 state depășind mai mult sau mai puțin valorile optime ale celor doi indicatori). Negativ, ajustările consemnate anterior au fost însoțite de creșteri ale ratei șomajului, realocarea forței de muncă între sectoare făcându-se greoi în majoritatea statelor membre.

Analiza tabloului de bord, în cazul României, relevă vulnerabilități doar la nivelul dezechilibrelor externe, valorile depășind plafoanele stabilite la deficitul de cont curent și la poziția investițională netă.

Tabelul nr. 3. Tabloul de bord pentru anii 2010-2011

Tara / (număr indicatori sub standard)	Anul	Soldul contului curent	Poziția investițională internațională netă	Cursul de schimb real efectiv	Cota de piață a exporturilor de bunuri și servicii	Costul unitar nominal cu forța de muncă	Indicele prețurilor locuințelor	Fluxul creditelor acordate sectorului privat	Datoria sectorului privat	Datoria sectorului public	Rata șomajului	Datoriile sectorului financiar
	<i>Unități</i>	<i>-4/+6%</i>	<i>-35%</i>	<i>±5% & ±11%</i>	<i>-6%</i>	<i>+9% & +12%</i>	<i>+6%</i>	<i>15%</i>	<i>160%</i>	<i>60%</i>	<i>10%</i>	<i>16,5%</i>
Austria (3/3)	2010	3.5	-9.8	-1.3	-14.8	8.9	-1.5	6.4	166	72	4.3	
	2011	2.2	-2.3	-1.0	-12.7	5.9	-8.0	4.1	161	72	4.4	-0.3
Belgia (3/3)	2010	-0.6	77.8	1.3	-15.4	8.5	0.4	13.1	233	96	7.7	
	2011	-0.3	65.7	-0.5	-10.2	6.2	-0.1	11.6	236	98	7.8	4.7
Bulgaria (4/2)	2010	-11.1	-97.7	10.4	15.8	27.8	-11.1	-0.2	169	16	7.5	
	2011	-3.4	-85.6	3.1	17.2	20.3	-9.0	-6.7	146	16	9.4	5.6
Cipru (6/6)	2010	-12.1	-43.4	0.8	-19.4	7.2	-6.6	30.5	289	62	5.1	
	2011	-8.4	-71.3	-0.9	-16.4	8.8	-8.5	16.1	288	71	6.6	-0.2
Cehia (2/1)	2010	-2.5	-49.0	12.7	12.3	5.1	-3.4	1.7	77	38	6.1	
	2011	-3.0	-49.3	0.3	8.4	3.3	0.0	2.5	78	41	6.9	3.8
Danemarca (2/2)	2010	3.9	10.3	0.9	-15.3	11.0	0.5	5.8	244	43	5.6	
	2011	5.0	24.5	-1.7	-16.9	4.7	-4.9	-2.2	238	47	7.0	4.7
Estonia (3/3)	2010	-0.8	-72.8	5.9	-0.9	9.3	-2.1	-8.6	176	7	12.0	
	2011	2.8	-57.8	0.8	11.1	-6.2	3.3	6.8	133	6	14.4	-4.4
Finlanda (4/3)	2010	2.1	9.9	0.3	-18.7	12.3	6.8	6.8	178	48	7.7	
	2011	0.6	13.1	-1.3	-22.9	9.1	-0.3	4.6	179	49	8.1	30.8
Franta (3/3)	2010	-1.7	-10.0	-1.4	-19.4	7.2	5.1	2.4	160	82	9.0	
	2011	-1.6	-15.9	-3.2	-11.2	6.0	3.8	4.0	160	86	9.6	7.3
Germania (2/2)	2010	5.9	38.4	-2.9	-8.3	6.6	-1.0	3.1	128	83	7.5	
	2011	5.9	32.6	-3.9	-8.4	5.9	1.4	4.8	128	81	6.9	2.1
Grecia (6/5)	2010	-12.1	-92.5	3.9	-20.0	12.8	-6.8	-0.7	124	145	9.9	
	2011	-10.4	-86.1	3.1	-18.7	4.1	-5.1	-5.5	125	171	13.2	-3.4
Irlanda (6/6)	2010	-2.7	-90.9	-5.0	-12.8	-2.3	-10.5	-4.5	341	93	10.6	
	2011	0.0	-96.0	-9.1	-12.2	-12.8	-15.2	4.0	310	106	13.3	-0.6
Italia (2/2)	2010	-2.8	-23.9	-1.0	-19.0	7.8	-1.4	3.6	126	118	7.6	
	2011	-2.9	-20.6	-2.1	-18.4	4.4	-2.0	2.6	129	121	8.2	3.8
Lituania (2/2)	2010	-2.3	-55.9	9.1	13.9	0.8	-8.7	-5.3	81	38	12.5	
	2011	0.0	-52.6	3.6	25.2	-8.4	2.4	-0.8	70	39	15.6	8.9
Luxemburg (3/3)	2010	6.4	96.5	1.9	3.2	17.3	3.0	-41.8	254	19	4.9	
	2011	7.5	107.8	0.8	-10.1	12.5	1.5	2.5	326	18	4.8	11.3

Tara / (număr indicatori sub standard)	Anul	Soldul contului curent	Poziția investițională internațională netă	Cursul de schimb real efectiv	Cota de piață a exporturilor de bunuri și servicii	Costul unitar nominal cu forța de muncă	Indicele prețurilor locuințelor	Fluxul creditelor acordate sectorului privat	Datoria sectorului privat	Datoria sectorului public	Rata șomajului	Datoriile sectorului financiar
	<i>Unități</i>	-4/+6%	-35%	±5% & ±11%	-6%	+9% & +12%	+6%	15%	160%	60%	10%	16.5%
Letonia (2/2)	2010	-0.5	-80.2	8.5	14.0	-0.1	-3.9	-8.8	141	45	14.3	
	2011	3.1	-73.3	-0.6	23.6	-15.0	4.9	-2.5	125	42	18.1	-4.5
Malta (3/3)	2010	-5.4	9.2	-0.6	6.9	7.7	-1.6	6.9	212	69	6.6	
	2011	-4.3	5.7	-3.0	11.7	5.8	-2.3	2.2	210	71	6.8	1.4
M. Britanie (4/3)	2010	-2.1	-23.8	-19.7	-24.3	11.3	3.4	3.3	212	80	7.0	
	2011	-2.2	-17.3	-7.1	-24.2	8.1	-5.4	1.0	205	85	7.8	8.5
Olanda (3/4)	2010	5.0	28.0	-1.0	-8.1	7.4	-3.0	-0.7	223	63	3.8	
	2011	7.5	35.5	-1.6	-8.2	5.8	-4.0	0.7	225	66	4.2	7.2
Polonia (3/3)	2010	-5.0	-64.0	-0.5	20.1	12.3	-6.1	3.8	74	55	8.3	
	2011	-4.6	-63.5	-10.9	12.8	4.3	-5.7	7.1	80	56	9.2	4.4
Portugalia (6/6)	2010	-11.2	-107.5	-2.4	-8.6	5.1	0.1	3.3	249	93	10.4	
	2011	-9.1	-105.0	-1.9	-9.5	0.9	-3.6	-3.2	249	108	11.9	-0.7
România (3/3)	2010	-6.6	-64.2	-10.4	21.4	22.1	-12.1	1.7	78	31	6.6	
	2011	-4.3	-62.5	-2.4	22.8	12.9	-18.9	1.8	72	33	7.2	4.3
Suedia (4/3)	2010	7.5	-6.7	-2.5	-11.1	6.0	6.3	2.6	237	40	7.6	
	2011	6.6	-8.3	3.9	-11.6	1.2	1.0	6.3	232	38	8.1	3.6
Slovenia (2/2)	2010	-3.0	-35.7	2.3	-5.9	15.7	0.7	1.8	129	39	5.9	
	2011	-0.4	-41.2	-0.3	-6.1	8.3	1.0	1.9	128	47	7.1	-1.3
Slovacia (5/2)	2010	-4.1	-66.2	12.1	32.6	10.1	-4.9	3.3	69	41	12.0	
	2011	-2.1	-64.4	4.3	20.9	4.4	-5.6	3.3	76	43	13.4	1.2
Spania (6/6)	2010	-6.5	-89.5	0.6	-11.6	3.3	-3.8	1.4	227	61	16.5	
	2011	-4.3	-91.7	-1.3	-7.6	-2.1	-10.0	-4.1	218	69	19.9	3.7
Ungaria (2/4)	2010	-2.1	-112.5	-0.5	1.4	3.9	-6.7	-18.7	155	81	9.7	
	2011	0.6	-105.9	-3.3	-2.8	3.7	-4.1	6.4	167	81	10.7	-2.6

Sursă: European Commission – Report From The Commission - Alert Mechanism Report - 2013 - Report prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation on the prevention and correction of macroeconomic imbalances, Brussels, 28.11.2012, www.europa.eu, pag 24 și Sursă: European Commission – Report From The Commission - Alert Mechanism Report 2012 - Report prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation on the prevention and correction of macro-economic imbalances, Brussels, 14.2.2012, www.europa.eu, pag 4

VI. Concluzii

În concluzie, tabloul de bord este și ar trebui să rămână un instrument simplu și clar, cu rol de filtru și care ajută în supravegherea statelor membre. Prin acesta, Comisia Europeană se poate concentra pe supravegherea statelor în cadrul **procedurii privind dezechilibrele macroeconomice**. Deși este o încercare târzie pentru monitorizarea dezechilibrelor, rezultatele aplicării tabloului de bord relevă că indicatorii cuprinși în acesta au un important rol predictiv, țările cu vulnerabilități fiind indicate rapid, iar dezechilibrele apărând pe mai multe laturi ale mecanismului economic intern. În același timp, evaluarea dezechilibrelor - sau, mai precis, aprecierea dacă situația unui stat membru justifică o examinare mai detaliată într-un comentariu în profunzime - nu rezultă dintr-o aplicare mecanică a indicatorilor tabloului de bord și pragurile aferente. O astfel de evaluare de către Comisie este rezultatul unei analize economice a tabloului de bord, completate cu informații și indicatori suplimentari ținând seama în mod corespunzător de circumstanțele specifice fiecărei țări și instituții.

Bibliografie:

1. BNR, *Raport asupra stabilității financiare*, 2012, pag. 17, www.bnro.ro [consultat 3 februarie 2012]
2. BNR, *Raport anual, 2011*, pag. 156, www.bnro.ro [consultat 3 februarie 2012]
3. European Commission, *European Economy. Scoreboard for the surveillance of macroeconomic imbalances - Occasional Papers 92*, february 2012, pag. 19, ec.europa.eu/economy_finance/publications [consultat 3 februarie 2012]
4. BNR, *Convergența economiei românești și noul cadru de guvernare economică în Uniunea Europeană. Raport anual, 2011*, pag. 157, www.bnro.ro [consultat 3 februarie 2012]
5. European Commission, *Report From The Commission - Alert Mechanism Report - 2012 - Report prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation on the prevention and correction of macroeconomic imbalances*, Brussels, 14.02.2012, pag. 6, www.europa.eu [consultat 3 februarie 2012]
6. European Commission, *Report From The Commission - Alert Mechanism Report - 2013 - Report prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation on the prevention and correction of macroeconomic imbalances*, Brussels, 28.11.2012, pag. 20, www.europa.eu [consultat 3 februarie 2012]